

Кулик К. Д.,

кандидат юридичних наук, асистент
кафедри кримінології та кримінально-
виконавчого права Національного
юридичного університету імені Яро-
слава Мудрого

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ У ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ

Запобігання та протидія корупції в приватній сфері є одним із основних напрямів національної Антикорупційної стратегії. Передумовами активізації антикорупційної діяльності у цьому секторі є фактичне зрощення бізнесу та влади, незаконне лобіювання, ускладнені процедури

регулювання підприємницької діяльності та системність корупційних практик. Все це призвело до того, що підприємницька діяльність не може належним чином розвиватися у нашій державі. У зв'язку з цим, комплексна протидія корупції в приватній сфері, на сьогодні, набуває особливої актуальності.

Держава має стимулювати розвиток антикорупційного менеджменту у приватній сфері, зокрема шляхом упровадження системи «комплаєнс», що належить до інструментів корпоративного управління і забезпечує запобігання, виявлення та усунення корупційних ризиків та кримінальних практик, які завдають шкоди діловій репутації підприємства чи організації [1, с. 63]. Антикорупційний комплаєнс є системою заходів, що застосовується на підприємстві, в установі чи організації з метою запобігання вчинення їх працівниками чи керівництвом корупційних та пов'язаних з ними правопорушень, а також з метою забезпечення відповідності діяльності підприємства, установи, організації вимогам антикорупційного законодавства [2].

Структура антикорупційного комплаєнсу має певні особливості та включає як обов'язкові, так і додаткові елементи. До обов'язкових елементів належить наявність: антикорупційної програми юридичної особи; особи, відповідальної за її реалізацію (Уповноваженого); внутрішній контроль та звітність; комунікація та тренінги; системи оцінки корупційних ризиків, а також антикорупційних практик, стандартів та процедур. Додаткові елементи та форми їх впровадження залежать від сфери діяльності юридичної особи та особливостей корупційних ризиків у галузі [3, с. 66].

На сучасному етапі розвитку системи антикорупційного комплаєнсу в Україні її основою є антикорупційна програма юридичної особи. Чинне законодавство не передбачає вичерпного переліку складових антикорупційної програми, проте ст. 63 Закону України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII визначає базові положення, які вона має містити. Однією з її обов'язкових положень є вимога інформування працівниками про виникнення реального та потенційного конфлікту інтересів, а також порядок врегулювання виявленого конфлікту інтересів (п. 10 ч. 1 ст. 63 Закону). Ця вимога узгоджується з міжнародною практикою створення антикорупційних програм [4, с. 46].

Конфлікт інтересів (conflict of interest) представляє собою ситуацію, за якої ділові, фінансові, родинні, політичні або особисті інтереси можуть вплинути на прийняття рішень особами під час виконання ними своїх обов'язків на підприємстві [5, с. 7]. Українське законодавство розрізняє реальний та потенційний конфлікт інтересів, а також надає їх визначення

в ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції». Зважаючи на складний та комплексний характер конфлікту інтересів, доцільно приділяти йому увагу не тільки в публічній, але й в приватній сфері.

Проблема існування конфлікту інтересів в приватній сфері характеризується певними особливостями. Відомо, що сам по собі конфлікт інтересів не є порушенням, однак його наявність може істотно підвищити ризик вчинення працівником корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних із ними. Конфлікт інтересів збільшує ризики порушення як антикорупційного, так і антимонопольного законодавства, фальсифікації звітності, неправомірного використання конфіденційної інформації, несправедливих кадрових рішень у сфері призначень, звільнень, винагород та штрафів. Негативними наслідками існування у працівників конфлікту інтересів є не тільки матеріальна шкода, завдана юридичній особі, але й юридичні санкції та псування ділової репутації.

Причинами виникнення конфлікту інтересів найчастіше є: бажання отримати неправомірну вигоду; монополізація влади; родинні та дружні стосунки; тісні особисті зв'язки між працівниками, тощо. У зв'язку з цим, уповноваженим особам підприємства доцільно проводити постійні моніторинги з метою виявлення у працівників потенційного та реального конфлікту інтересів.

Головним джерелом первинної інформації про потенційні та реальні конфлікти інтересів є декларації працівників. Вимога повідомляти про конфлікт інтересів повинна обов'язково міститися в антикорупційній програмі. Залежно від виду конфлікту інтересів будуть прийматися відповідні рішення щодо його врегулювання. Зазвичай, такі рішення мають право приймати керівники, кадрова служба або уповноважений з антикорупційного комплаєнсу. З метою недопущення виникнення як потенційного, так і реального конфлікту інтересів, доцільно вчасно виявляти можливі внутрішні та зовнішні ризики, проводити їх оцінку та створити систему заходів недопущення їх реалізації з елементами контролю.

Також важливо проводити аналіз ризиків у діяльності працівників підприємства. При цьому повинна враховуватися посада, структурний підрозділ, покладені обов'язки, функції та завдання, надані повноваження, рівень відповідальності, доступ до інформації тощо. Аналіз, зазвичай, проводять шляхом класифікації ризиків за рівнем імовірності, ступенем впливу і характером прийнятності. Заходами запобігання збільшенню ризиків виникнення конфлікту інтересів, а також переростання потенційних в реальні конфлікти інтересів є: додаткові рівні узгодження рішення; атестація працівників на доступ до певних видів інформації; регулярні

навчання та заходи, які нагадуватимуть працівникам про антикорупційну політику компанії [4, с. 48].

Врегулювання та запобігання виникненню конфлікту інтересів у діяльності працівників підприємства є важливою складовою будь-якої антикорупційної програми підприємства. При розробці змісту цього розділу рекомендується включити до нього наступні положення: цілі та завдання запобігання конфлікту інтересів; коло осіб, на яких поширюється дія розділу; основні принципи управління конфліктом інтересів на підприємстві; порядок розкриття конфлікту інтересів працівником підприємства; порядок врегулювання конфлікту інтересів, в тому числі можливі способи вирішення потенційного чи реального конфлікту інтересів; обов'язки працівників у зв'язку з розкриттям наявності і врегулюванням у них конфлікту інтересів; визначення осіб, відповідальних за прийом і розгляд інформації про конфлікт інтересів; дисциплінарна відповідальність працівників за недотримання положення про конфлікт інтересів [6]. Вказані елементи, включені до антикорупційної програми приватного підприємства повинні бути роз'яснені працівникам та перебувати у постійному відкритому доступі.

Доцільно зазначити, що для формування сильної антикорупційної політики, недостатньо формально виконати всі вимоги антикорупційного законодавства, адже такі заходи, самі по собі, не забезпечать реального зниження рівня корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією в приватній сфері. Поряд із запровадженням комплаєнс політики слід формувати й бізнес-культуру, щоб етична поведінка керівників та працівників, передбачена програмою, стала невід'ємною частиною культури підприємства в повсякденному житті.

Таким чином, існування конфлікту інтересів як публічній, так і в приватній сфері, значно підвищує ризик вчинення працівниками корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією. Тому вчасне виявлення та врегулювання потенційного конфлікту інтересів може не допустити матеріальних та репутаційних втрат підприємства. Суттєву роль на шляху усунення корупційних передумов, відіграє формування сприятливої бізнес-культури та нетолерантного ставлення бізнесу до усіх форм корупції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Головкін Б. М. Антикорупційний менеджмент у митній справі. *Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі* : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції *Фіскальна політика в Україні в кримінально-правовому вимірі*», 26 квітня 2016 / Університет державної фіскальної служби України, Навчально-науковий інститут права;

кафедра кримінального права та кримінології. Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. С. 60–65.

2. Методичні рекомендації щодо розробки та впровадження системи заходів щодо запобігання та протидії корупції. URL: <https://pandia.ru/text/80/180/49645.php>.

3. Новіков О. В., Симкіна А. Є. Комплаєнс підхід до запобігання корупції у приватній сфері. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2017. №34. С. 63–75.

4. Окунєв О., Бойко О., Лукін С. Антикорупційний комплаєнс. Посібник для програми з підготовки осіб, відповідальних за реалізацію антикорупційної програми. Київ. 2018. 177 с.

5. Системы менеджмента противодействия коррупции. Требования и рекомендации по применению. Международный стандарт. ISO 37001–2016. 62 с.

6. Методичні рекомендації щодо розробки та впровадження системи заходів щодо запобігання та протидії корупції на державних підприємствах. URL: http://spov.com.ua/wp-content/uploads/2016/Documents/%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%86%20%D0%A0%D0%95%D0%9A%D0%9E%D0%9C%D0%95%D0%9D%D0%94%D0%90%D0%A6%D0%86%D0%87_3.pdf.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ЗЛОЧИННОСТІ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. В. СТАШИСА

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ

**МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО
ОНЛАЙН «КРУГЛОГО СТОЛУ»,
ПРИСВЯЧЕНОГО 25-РІЧЧЮ ІЗ ДНЯ СТВОРЕННЯ
НДІ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
ТА 95-РІЧЧЮ ІЗ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
АКАДЕМІКА ВОЛОДИМИРА СТАШИСА**

(м. Харків, 1 липня 2020 р.)

Харків
«Право»
2020

УДК 343.9:3343.35.08(477)

З-33

*Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет
вченою радою Науково-дослідного інституту
вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України
(постанова № 4/2 від 24 червня 2020 р.)*

Відповідальні за випуск: доктор юридичних наук *Б. М. Головкін*,
кандидат юридичних наук *О. В. Новіков*

Відповідальність за достовірність даних несуть автори публікацій.
Точка зору редколегії може не збігатися з позицією авторів

Запобігання корупції у приватному секторі : матеріали наук.-
З-33 практич. онлайн «круглого столу», присвяченого 25-річчю із дня створення
НДІ вивчення проблем злочинності та 95-річчю із дня народження
акад. Володимира Сташиса (м. Харків, 1 лип. 2020 р.). – Харків : Право,
2020. – 214 с.

ISBN 978-966-998-023-6

© Національний юридичний університет імені
Ярослава Мудрого, 2020

© Науково-дослідний інститут вивчення проблем
злочинності імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України,
2020

ISBN 978-966-998-023-6

© Оформлення. Видавництво «Право», 2020

Наукове видання

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ У ПРИВАТНОМУ СЕКТОРІ

**МАТЕРІАЛИ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО
ОНЛАЙН «КРУГЛОГО СТОЛУ»,
ПРИСВЯЧЕНОГО 25-РІЧЧЮ ІЗ ДНЯ СТВОРЕННЯ
НДІ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗЛОЧИННОСТІ
ТА 95-РІЧЧЮ ІЗ ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
АКАДЕМІКА ВОЛОДИМИРА СТАШИСА**

(м. Харків, 1 липня 2020 р.)

Відповідальні за випуск *Б.М. Головкін, О.В. Новіков*

Видається в авторській редакції

Підписано до друку та до поширення через мережу Інтернет
з оригінал-макета 22.07.2020.
Формат 60×84 ¹/₁₆. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 12,10. Вид. № 2553.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Тел./факс (057) 716-45-53
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.